

2017-07-17

Dnr ÄN 2017-484
Dnr KS 2017-596

Äldrenämnden

Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer (SoU 2017:21), yttrande till socialdepartementet

Förslag till äldrenämndens beslut

1. Omsorgskontorets förslag tillstyrks.

Förslag till kommunstyrelsens beslut

1. Yttrande till socialdepartementet avges enligt omsorgskontorets förslag.

Ärende

Linköpings kommun har fått betänkande av utredningen om nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen (SOU 2017:21) på remiss och yttrande.

Förslag till yttrande har utarbetats av omsorgskontoret.

Beslutsunderlag:
Tjänsteskrivelse
Yttrandeförslag
Nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen (SOU 2017:21)

Bakgrund

Regeringen beslutade den 25 juni 2015 att tillsätta en särskild utredare för att ta fram förslag till en nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen i syfte att säkra utvecklingen av god kvalitet i den framtida äldreomsorgen.

Enligt utredningsdirektiven skall utredaren föreslå åtgärder som syftar till

- Högre kvalitet och effektivitet
- Bättre förebyggande och rehabiliterande insatser
- Tryggad personalförsörjning
- Översyn av särskilda boendeformer
- Flexibla former för beslut om äldreomsorg
- Användning av välfärdsteknologi.

Utredningens förslag

Utredningen vars fullständiga namn är ”Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer”, omfattar nästan 900 sidor.

Nedan redovisas utredningens förslag i sammanfattning under respektive utredningsdirektiv med omsorgskontorets kommentarer.

Högre kvalitet och effektivitet

Utredaren föreslår en nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer som ska genomföras under fyra mandatperioder 2019—2034. Planen skall inte vara detaljstyrande utan stödja lokal och regional utveckling. Fokus i planen skall ligga på kommunernas vård och omsorg. Inför en ny mandatperiod föreslås planen ses över och eventuellt revideras.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Det är positivt att den nationella planen inte skall vara detaljstyrande.

Bättre förebyggande och rehabiliterande insatser

Utredaren slår fast att tillgång till rehabilitering och hjälpmedel skall vara lika god för äldre som för yngre personer. Vardagsrehabilitering och ett rehabiliterande förhållningssätt skall vara en självklar del av vården. Myndigheten för delaktighet och Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att utreda om det finns skillnader mellan yngre och äldre och mellan män och kvinnor beträffande tillgången på rehabiliteringsinsatser.

Utredaren föreslår att flera uppdrag utdelas till olika myndigheter. Folkhälsomyndigheten föreslås ta fram kunskapsstöd för kommunernas insatser. Livsmedelsverket föreslås få i uppdrag att tillsammans med socialstyrelsen ta fram informations- och utbildningsmaterial till personal inom äldreomsorgen. Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att inrätta ett nationellt kompetenscentrum om äldre personer och psykisk hälsa samt att samla in data om effektiva rehabiliteringsmetoder och arbetssätt samt sprida kunskap om detta.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun instämmer i utredarens slutsats att rehabilitering skall ges utifrån behov. Kommunen saknar konkreta åtgärder men det är positivt att äldres psykiska ohälsa uppmärksammas inom området rehabilitering då detta är ett eftersatt område.

Tryggad personalförsörjning

För att tillgodose behoven av personal föreslås flera olika åtgärder utredas och uppdrag ges till berörda myndigheter avseende:

Nationella kvalifikationer för undersköterskor läggs fast och legitimation införs senast 2025. En utredning föreslås tillsättas för att klargöra villkoren. Myndigheten för yrkeshögskolan föreslås föreskriva om nationella specialiseringar för undersköterskor.

Antalet personer som slutför undersköterskestudier bör öka från nuvarande 4000 till 16000. Vuxenutbildningen behöver få en utökad omfattning. Vuxna som har examen från gymnasieprogram bör ges rätt till studier av yrkesämnen inom komvux, vilket behöver utredas.

Ett nationellt system för validering bör genomföras och tillämpas likvärdigt.

För högskoleutbildad personal t ex enhetschefer föreslås socialstyrelsen ta fram vägledning vad som är lämplig utbildning för enhetschefer. Antalet medarbetare per chef bör begränsas. För biståndsbedömare bör en nationell utbildning utvecklas och erbjudas biståndsbedömare. Regeringen föreslås ändra examensmålen i socionomutbildningen så att äldre villkor beaktas bättre i utbildningen. Annan högre utbildning inom äldreområdet föreslås få ökade inslag av gerontologi och geriatrik. En ändring i socialtjänstförordningen föreslås så att det framgår att enhetschefer inom äldreomsorgen skall ha lämplig utbildning. (Detta gäller ej verksamheter då enbart hemtjänst i form av serviceuppgifter ges.)

Dialog och samverkan mellan berörda aktörer på regionen och nationell nivå behöver stärkas. Berörda myndigheter föreslås även få i uppdrag att säkerställa bättre personalstatistik och prognoser för framtida personalbehov.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun saknar konkreta åtgärder och förslag för att trygga personalförsörjning. Den tekniska utvecklingen med möjligheter att ge insatser på annat sätt som kan friställa arbetstid för personal nämns t ex inte.

I förslaget nämns innehållskrav för grundutbildning. Linköpings kommun vill trycka på behovet av fortlöpande kompetensutveckling och möjligheten att utveckla nya yrkesroller inom äldreomsorgen för att trygga personalförsörjningen. Förslaget om ett nationellt system för validering är positivt men möjlighet till anpassning utifrån lokala behov bör finnas.

Linköpings kommun kan se fördelar med legitimation för undersköterskor. Det är viktigt att inga oklarheter finns mellan undersköterskan och sjuksköterskans roller. Kommunen bedömer att förslaget om nationella specialiseringar som ett medel att öka intresset för undersköterskeyrket. Det är viktigt att yrkesrollen specialistundersköterskor blir tydliggjord i förhållande till andra undersköterskor.

Linköpings kommun ser positivt på att utredningen slår fast att specifik kompetens behövs för chefer och biståndsbedömare. Olika verksamheter har olika behov av chefer. Chefernas arbetsmiljö är mer än antal medarbetare. En detaljreglering i antal medarbetare per chef bedöms inte självklart förbättra chefernas arbetsmiljö.

Översyn av särskilda boendeformer

Utredningen ställer sig bakom de förslag som framkom i Bostäder att bo kvar i (SoU 2015:85). I den utredningen föreslogs bl a utbyggnad av trygghetsbostäder. Den nationella kvalitetsplanen föreslår att forskning skall ske vilka som flyttar till trygghetsboende. Regeringen föreslås tillsätta en utredning för att se över reglerna för bostadstillägg i syfte att det skall vara möjligt även för pensionärer med låg inkomst att efterfråga en renoverad eller nyproducerad lägenhet.

För äldre personer som på grund av oro, ångest, ensamhet har svårt att bo kvar i sin bostad föreslås samverkan med landstingets hälso- och sjukvård och civilsamhället. De insatser som föreslås är kurativt och psykologiskt stöd, behandling av ev. depression, dagverksamheter, träffpunkter, väntjänst och boendeformer som kan underlätta gemenskap.

Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att utreda i vilken mån öppen verksamhet och dagverksamhet kan minska behov av särskilt boende samt om det finns skillnader mellan kommunerna vad det gäller tillämpning och riktlinjer för särskilt boende.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun är positiva till utvecklingen av boendeformer och olika insatser som kan underlätta gemenskap. Behandling av depression skall ske oavsett ålder.

En särskild utredare fick i uppdrag att se över de särskilda boendeformerna. I utredningen Om förenklat beslutsfattande och särskilda boendeformer för äldre (2017:12) lämnades förslag på att kommunerna kunde inrätta särskilda boendeformer för personer som inte behövde dygnet runt omsorg. Linköpings kommun har i sitt yttrande ställt sig positiva till detta förslag. (Än 2017:308 resp. KS 2017:358)

Flexibla former för beslut om äldreomsorg

Utredningen föreslår en ändring i socialtjänstlagen så att kommunerna skall kunna erbjuda servicetjänster och trygghetslarm till personer över 80 år på ett förenklat sätt.

Socialstyrelsen föreslås få ett långsiktigt utvecklingsarbete kring genomförandeplaner för att öka inflytande, delaktighet, lyhördhet för den äldres önskemål, kommunernas ekonomi och effektivitet.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun anser att förslaget är ett steg i rätt riktning men anser att kommunerna själva skall kunna bestämma vilka regler avseende insatser och åldrar som skall omfattas av förenklad handläggning.

En särskild utredare fick i uppdrag att se över flexibla former för beslut om äldreomsorg. I utredningen Om förenklat beslutsfattande och särskilda boendeformer för äldre (2017:12) lämnades förslag om att kommunerna skulle få befogenhet att erbjuda äldre person insatser enligt fastställda riktlinjer. Linköpings kommun har i sitt yttrande ställt sig positiva till detta förslag. (Än 2017:308 rep. KS 2017:358)

Användning av välfärdsteknologi

Utredaren anser att om välfärdsteknik används skall det vara för den äldre personens bästa och öka äldre personers självständighet, trygghet och därmed deras välbefinnande.

Utredningen föreslår att regeringen tillsätter en utredning för att överväga behov av lagändringar för att underlätta användning av välfärdsteknik inte minst för att gruppen demenssjuka som inte alltid kan lämna samtycke ska få nytta av den nya tekniken. Andra förslag är att personal skall få utbildning i välfärdsteknik. Utöver omvårdnadspersonal gäller detta personal inom hjälpmedelsverksamheterna. Myndigheten för delaktighet föreslås få i uppdrag att utveckla en nationell strategi för stöd till verksamhetsnära innovationer.

När det gäller upphandlingar av välfärdsteknik föreslås samverkan mellan kommuner och landsting. Samverkan föreslås även ske inom Norden för att skapa gemensamma standarder och skapa förutsättningar för en stor nordisk marknad.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun delar utredarens uppfattning att det är viktigt att lagstiftningen inte blir ett hinder för att ge personer med nedsatt beslutsförmåga möjlighet att få del av den nya teknikens möjligheter.

Linköpings kommun är positiva till utredarens förslag om samverkan vid upphandling av välfärdsteknik.

Tekniska lösningar anpassad till de äldres behov och förutsättningar kan öka den enskildes självständighet och integritet t ex för att öka tryggheten genom e-hälsoinsatser i form av tillsyn framförallt nattetid.

Linköpings kommun saknar beskrivning av hur välfärdsteknik i framtiden kan underlätta och stödja personal som arbetar inom vård och omsorg.

Övrigt

Den Nationella kvalitetsplanen föreslår att man i översynen i socialtjänstlagen skall se över bestämmelserna om förbehållsbelopp och hur kommunerna kan ta ut avgifter för kost, särskilt för de pensionärer som har låga inkomster.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun ser positivt på detta förslag.

Översyn av socialtjänstlagen

I direktiven till Översynen av socialtjänstlagen, SOU 2017:21, framgår att man skall utreda lättillgänglig service och förenklad handläggning inom hela socialtjänsten. Utredningen skall lämnas till regeringen 1 dec 2018.

Kommunala mål

Alla linköpingsbor ska ges förutsättningar att leva ett hälsosamt liv och till en meningsfull tillvaro med inflytande över sin vardag. Linköpingsborna ska ha god tillgång till ren luft, rent vatten och en giftfri miljö. Den som är i behov av stöd och hjälp ska kunna få det enkelt. Stöd-, vård- och omsorgsinsatser ska utmärkas av trygghet, hög kvalitet, ökat självbestämmande för den enskilde och goda villkor för personalen.

Jämställdhet

Utredningen berör både män och kvinnor.

Samråd

Samråd har skett med kommunens egen utförarorganisation som inte har ngt att invända mot förslaget till yttrande. Samråd har skett med socialförvaltningen som även instämmer i förslaget.

Omsorgskontorets förslag till yttrande

Linköpings kommun har fått betänkande av utredningen om Nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen (SoU 2017:21) på remiss och yttrande. Linköpings kommun delar många av utredningens problembeskrivningar men saknar i flera fall konkreta förslag till åtgärder.

Linköpings kommun anser att det är positivt att den nationella planen inte skall vara detaljstyrande. Dock är flera av förslagen t ex antal underställda per chef och ålder vid förenklad handläggning av detaljkaraktär.

Linköpings kommun instämmer i utredarens slutsats att rehabilitering liksom behandling vid depression skall ges utifrån behov och inte beroende på ålder. . Kommunen saknar konkreta åtgärder men det är positivt att äldres psykiska ohälsa uppmärksammas inom området rehabilitering då detta är ett eftersatt område.

I utredningens förslag avseende personalförsörjning nämns inte den tekniska utvecklingens möjligheter. Linköpings kommun saknar beskrivning av hur välfärdteknik kan underlätta och stödja personal samt friställa tid för de som arbetar inom vård och omsorg.

Linköpings kommun vill även trycka på behovet av fortlöpande kompetensutveckling och möjligheten att utveckla nya yrkesroller inom äldreomsorgen för att trygga personalförsörjningen. Förslaget om ett nationellt system för validering är positivt men möjlighet till anpassning utifrån lokala behov bör finnas.

Linköpings kommun kan se fördelar med legitimation för undersköterskor. Det är viktigt att inga oklarheter finns mellan undersköterskan och sjuksköterskans roller. Kommunen bedömer att förslaget om nationella specialiseringar som ett medel att öka intresset för undersköterskeyrket. Det är viktigt att yrkesrollen specialisttundersköterskor blir tydliggjord i förhållande till andra undersköterskor.

Linköpings kommun ser positivt på att utredningen slår fast att specifik kompetens behövs för chefer och biståndsbedömare. Olika verksamheter har olika behov av chefer. Chefernas arbetsmiljö är mer än antal medarbetare. En detaljreglering i antal medarbetare per chef bedöms inte självklart förbättra chefernas arbetsmiljö.

Linköpings kommun delar utredarens uppfattning att det är viktigt att lagstiftningen inte blir ett hinder för att ge personer med nedsatt beslutsförmåga möjlighet att få del av den nya teknikens möjligheter. Linköpings kommun är positiva till utredarens förslag om samverkan vid upphandling av välfärdsteknik.

Linköpings kommun saknar beskrivning av hur välfärdsteknik i framtiden kan underlätta och stödja personal som arbetar inom vård och omsorg. Tekniska lösningar anpassad till de äldres behov och förutsättningar kan öka den enskildes självständighet och integritet t ex för att öka tryggheten genom e-hälsoinsatser i form av tillsyn framförallt nattetid.

Förslagen avseende förenklad handläggning för äldre avstyrker Linköpings kommun. Kommunen anser att kommunerna själva skall kunna bestämma vilka regler avseende insatser och åldrar som skall omfattas av förenklad handläggning.

Linköpings kommun är positiva till utvecklingen av boendeformer och olika insatser som kan underlätta gemenskap och motverka oro, ensamhet och psykisk ohälsa.

Linköpings kommun stödjer utredningens förslag att man i översynen i socialtjänstlagen skall se över bestämmelserna om förbehållsbelopp och hur kommunerna kan ta ut avgifter för kost, särskilt för de pensionärer som har låga inkomster.

Samråd

Samråd har skett med kommunens egen utförarorganisation och med socialförvaltningen som båda instämmer i förslaget till yttrande.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

MBL information har genomförts innan sammanträdet.

Kommunledningsförvaltningen

Äldre- och omsorgsförvaltningen

Paul Håkansson

Linda Ljungqvist

Beslutet skickas till:
Socialdepartementet